

Từ Tâm Khai Mở

Kalama tri ân đh Nguyễn Thị Ngọc Ánh ghi chép.

[26/06/2026 - 04:18 - anhlibrary]

Nam mô bốn sư Thích Ca Mâu Ni Phật. Kính thưa toàn thể quý vị hiện diện trong buổi gặp gỡ ngày hôm nay. Giữa nhịp sống với nhiều bộn bề và biến động, việc quay về nuôi dưỡng lòng từ không chỉ giúp mỗi người tìm thấy sự bình an nơi chính mình mà còn mở ra sự thấu hiểu, cảm thông và kết nối với những người xung quanh.

Và đó cũng chính là tinh thần của chương trình ngày hôm nay với chủ đề Diệu Từ Tâm khai mở. Để cùng dẫn dắt chúng ta khám phá chiều sâu của chủ đề này, chương trình vô cùng hoan hỉ và vinh dự được cung đón một vị giảng sư được đông đảo Phật tử yêu mến. Xin quý vị dành một tràng pháo tay thật nồng nhiệt để chào đón vị khách mời đặc biệt của chương trình hôm nay.

Xin trân trọng kính mời sư Giác Nguyên quang lâm sân khấu và chia sẻ cùng đại chúng. Nam Mô Bốn ư Thích Ca Mâu Ni Phật.

Kính thưa đại chúng, theo đề nghị của ban tổ chức chúng ta có một đề tài đó là bàn về chữ Diệu.

Thưa với bà con, ở trong Phật giáo Bắc Truyền, họ có một cái thuật ngữ gọi là Diệu Hữu. Có nghĩa là trên đời này là mọi thứ mà nói có cũng được mà nói không được.

Thí dụ như chiếc xe mình nói rằng có cũng được bởi vì không có nó thì chúng ta gọi cái khối sắt mà bốn bánh mình di chuyển trên đường là cái gì? cho nên nó là có thật. Nhưng mà nói là không thì cũng được là bởi vì tháo ra từng phần thì không còn chiếc xe nữa. Cho nên là ở đời này nói có cũng được mà nói không cũng được. Đó là cái thứ nhất.

Cái thứ hai, theo ở trong nhà Phật ấy, nếu chúng ta có học Phật pháp mà kỹ chút các vị học được mấy cái nguyên tắc rất là đẹp và rất là quan trọng. Hồi này bắt đầu bài giảng tôi có nói, tôi có nói rằng mọi sự ở đời này mình nói có cũng được mà nói không cũng được. Đó là cái bài đầu tiên tôi nói vậy. Và tôi giải thích tại sao mà nói có cũng được và không cũng được, tôi giải thích rồi.

Nhưng mà cái bước thứ hai tôi nói thế này. Trong kinh Phật thì tất cả mọi thứ từ mặt trăng, mặt trời, đại dương, núi cao, phố xá, con người, chim muông, cầm thú đều do các cái điều kiện mà có, chứ không phải tự nhiên khơi khơi mà có. Do các điều kiện mà có. Thì những điều kiện đó, nó có tên gọi là Duyên. Được gọi là Duyên. Mà Duyên ở đây nó gồm có bốn trường hợp. Bốn trường hợp.

1/ Một là cái này có, nên cái kia có. Thí dụ như do bệnh tật, do nợ nần nó kéo theo đó bao nhiêu là vấn đề. Khi mình có tiền, có sức khỏe, có học thức thì nhờ mấy cái có này, nó cũng kéo theo đó rất là nhiều cái chuyện khác. Cái luật thứ nhất đó là cái này có, cái kia có.

2/ Cái luật thứ hai đó là cái này không, cái kia không. Cái này không có thì cái kia không có. Cái luật này cũng dễ hiểu. Thí dụ như bây giờ tôi không có tiền, tôi không có sức khỏe, tôi không có quan hệ xã hội, tôi không có quyền lực, tôi không có chức vụ, tôi không có thân thể, thí dụ như vậy thì từ cái không này nè nó dẫn đến vô số vấn đề.

Cho nên cái thứ nhất là do cái này có mà cái kia có. Thứ hai nữa là do cái này không mà cái kia không.

3/ Mà cái luật thứ ba mới quan trọng. Do cái này có mà cái kia không. Thí dụ do có ánh sáng thì không có bóng tối. Đó. Do cái này có mà cái kia không.

4/ Là cái thứ tư là do cái này không mà cái kia có. Thí dụ như nhờ cái bãi đất trống thì chúng ta mới có thể cất được cái nhà. Nghĩa là do cái này không mà cái kia có là như vậy.

Hoặc là ở Mỹ, ở Âu Mỹ khi mà cưới hỏi người ta bắt mình phải xác định tình trạng hôn nhân là mình phải rảnh mình mới làm hôn thú có được đúng không? Còn nếu mà đang có gia đình thì mình phải có cái giấy chứng minh ly dị. Cho nên trường hợp đó gọi là cái này không thì cái kia có. Là như vậy đó.

Như vậy toàn bộ vũ trụ này nhật nguyệt, đại dương, núi cao, con người, chim muông, cầm thú từ một cái ngọn núi cho đến một cái hạt cát nó đều có mặt, vận hành, phát triển tồn tại hiện hữu bằng bốn cái luật. Một cái này có, cái kia có. Cái luật thứ hai là cái này không, cái kia không. Luật thứ ba cái này có, cái kia không. Và luật thứ tư cái này không nên cái kia có.

Mà tại sao phải học bốn luật này? Tại sao? Một, học bốn luật này để mình thấy rằng mình chỉ là cái kết quả của một chuỗi điều kiện chứ mình cũng chẳng có cái gì ghê gớm. Tất cả những gì làm nên cuộc sống, làm nên sức khỏe, làm nên nhan sắc, quyền lực, tài sản và nhẹ nhất những gì làm nên nụ cười trên môi của chúng ta. Tất cả phải cần đến các thứ điều kiện, vô số điều kiện. Đừng bao giờ nghĩ rằng môi tôi, miệng tôi, răng tôi, tôi muốn cười là cười. Không, chỉ còn có một tí trực trặc cười không nổi.

Thí dụ như các vị sắp cười mà các vị đọc một cái tin nhắn trời ơi nào đó, tôi nghĩ các vị chắc cười không nổi. Bằng chứng bản thân chúng tôi có nhiều khi cũng muốn cười, nó thêm cười lắm nhưng mà liếc vô một cái tin nhắn cười không nổi. Có không ta? Và có nhiều người họ đang... tôi thấy họ muốn cười nhưng mà tôi phan một câu mà họ nghĩ rằng tôi nói họ cái nụ cười chột tất trên môi. Cho nên đừng nghĩ rằng môi tôi, miệng tôi, răng tôi là tôi muốn cười là cười, không phải, trực trặc một tí bèn không cười nữa. Đây, trên chiếc máy bay nó có mấy chục ngàn cái linh kiện thiết bị chi tiết lút chút, chỉ cần nó trực trặc một cái là chúng ta văng sinh.

Cho nên cái chữ Diệu đây nó có nghĩa là gì?

1/ Một là cái sự hiện hữu của mình nó phải được xây dựng, thiết lập và kiến tạo trên vô số điều kiện.

2/ Cái diệu thứ hai nữa đó là tất cả thấy nó đơn giản như vậy nhưng mà nó phải tuân thủ theo những cái trật tự, những cái nguyên tắc rất là màu nhiệm, rất là huyền nhiệm gọi là thiên địa huyền hữu là chỗ đó. Nhiều cái mình thấy nó rất là rắc rối nhưng thật ra nó rất là đơn giản. Nhưng mà trong cái đơn giản đó thì phải nói là nó có bao nhiêu chuyện để nói tới. Thì cái chữ này trong kinh gọi là Diệu Hữu. Tức là thấy nó là một cái lá cỏ, là một giọt nước thôi. Nhưng mà thứ nhất nó từ vô số điều kiện mà có. Thứ hai nó là lá cỏ, nó là hạt cát nhưng mà nó hoàn toàn nó là có thể là điểm bắt đầu cho vô số sự cố, sự kiện quan trọng. Tôi ví dụ hoài đó là một sợi tóc đủ làm cháy nhà các vị có biết không. Bà xã tóc ngắn đi công tác một tuần về thấy có mấy cọng tóc dài. Thế là nhà cháy. Các vị có tin chuyện đó không? Tôi nay về thử đi, nhà cháy, đời này không có chuyện gì là nhỏ hết. Tôi nói hoài. Một chiếc lá me nhỏ xíu như vậy nhưng mà khi nó lọt vào ở trong một cái ly nước thì mình muốn thấy nó là nhỏ cũng được, mà thấy nó là lớn cũng được. Nhỏ là sao? chiếc lá me lọt vô ly nước thì mình cứ nhón ngón tay mình nhặt nó ra là mình uống tiếp, chuyện đó bình thường lắm. Nhưng nó sẽ rất là lớn nếu mà nó đánh động một cái mớ hồi ức nào đó của chúng ta về quá khứ, về một cuộc tình đã qua, về một mối quan hệ buồn trong quá khứ. Hiểu không? Chỉ một chiếc lá me thôi. Cho nên kể từ bây giờ chúng ta phải tuyệt đối cẩn trọng. Chúng ta phải sống trách nhiệm hơn. Sống trách nhiệm hơn với từng cái ánh mắt, nụ cười kể cả mình tưởng cái miệng mình muốn làm gì làm, nhiều khi mình chỉ biểu môi một cái nó xảy ra sự cố, các vị có tin không? chỉ biểu môi, một cái háy, ngáy, lườm, liếc mình tưởng nó nhanh, mình tưởng nó thoáng qua người ta không thấy nhưng mà không hậu quả khôn cùng. Cho nên tại sao chiều nay ở tại Diệu Tướng Am, tôi nhấn mạnh chuyện đó, tôi muốn nói rằng trên đời này không có gì là nhỏ hết, một cái má lúm đồng tiền, một sợi tóc, một hàm răng, một nụ cười, một ánh mắt, một câu nói vô tình hay hữu ý, tuyệt đối có thể là tiền đề cho vô số sự cố, sự kiện đáng và ngọt trong cuộc đời của chúng ta. Cho nên cái chữ Diệu Hữu trong đạo Phật nó dễ sợ lắm.

Rồi, bây giờ tôi nói qua chuyện khác. Tôi giả định thôi, tôi giả định trước mặt tôi cử tọa là những người hoàn toàn mù tịt về Phật pháp và hoàn toàn không biết gì về tiếng Phạn. Tôi giả định như vậy thì chiều nay tôi đề nghị các vị chú ý hai chữ mà khi ra khỏi đây rồi biết đâu bà con lượm được hai chữ bỏ túi cũng có thể tự hào rằng mình biết tiếng Phạn.

Đó là nói đến cái chữ Diệu ấy thì bắt buộc chúng ta phải nhắc đến cái vấn đề giáo lý này. Cái thế giới này gồm vô lượng vũ trụ, tất cả chúng sinh, bò bay mái cựa, trên trời, mặt đất và dưới nước. Thì trong thế giới đó gồm có những vật là vô tri và chúng sinh. Tất cả phải được chúng ta quan sát qua hai khía cạnh hiện tượng và bản thể.

Hiện tượng là cái vỏ ngoài, còn bản thể là cái nội dung bên trong. Có đúng không? Các vị có từng nghe cái đó không? thế giới thì chẳng hạn như mình học ở ngoài trường phổ thông cơ sở mình thấy rõ ràng rằng chính những cái môn mà toán, lý, hóa, văn, sử, địa mình thấy rõ ràng là thông qua mấy môn đó mình cũng học, mình cũng tìm hiểu về thế giới qua hai khía cạnh đúng không? mình học về

hóa, về lý là mình học về cái bản thể của thế giới. Nhưng mà mình học về văn, sử, địa rõ ràng mình học về cái hiện tượng của thế giới các vị nghe kịp không?

Thí dụ như nói nước là bản chất của sóng và sóng là hiện tượng của nước, bây giờ hiểu chưa? những cái làn sóng, những con sóng ở trên mặt nước, những cái con sóng đó là hiện tượng của nước và nước là bản thể của sóng. Thì thế giới chúng ta có hai góc nhìn.

1/ Góc nhìn một là nhìn qua hiện tượng, tức là cái vỏ ngoài của nó thôi. Và hôm nay chính các triết gia cũng như các nhà khoa học, các nhà đạo học trong tôn giáo cũng đều nói với nhau một câu, đồng ý với nhau một chuyện. Đó là, hầu hết những gì con người nhìn thấy về thế giới này chỉ là phần nổi của một tảng băng sơn. Ở đây bà con nào có biết băng sơn không? Ở trên Nam Cực có những cái khối băng những cục nước đá nó trôi bồng bềnh trên biển. Nó chỉ nổi lên có khoảng tầm 1/3 còn 2/3 nó chìm ở dưới nước. Thì tất cả những gì chúng ta thấy trên cái thế giới này nó là chỉ có một phần rất là nhỏ thôi. Chẳng những thấy một phần nhỏ mà chỉ thấy cái vỏ ngoài của nó thôi. Cho nên cái đó được gọi là thế giới hiện tượng.

2/ Còn cái nội dung bên trong nó gọi là thế giới bản chất. Tôi ví dụ cho nó sáng hơn một tí. Xét về mặt hiện tượng chúng ta có nam, có nữ, có đẹp, có xấu, có trắng, có đen, có cao, có thấp, có mập, có ốm. Nhưng mà xét về bản thể đó, chụp X-ray hoặc là MRI hoặc Scan các vị mình thấy mình giống nhau không? Giống phải không? Nếu mà đem chụp X-ray, chụp ra quang tuyến là giống nhau, bởi xét ra hiện tượng thì có vậy có kia chứ nếu mà đem vô bệnh viện thì tôi thấy hình như giống nhau, giống nhau y chang, nếu mà rọi qua rồi mình thấy cũng ruột, phèo, cũng lòng thông, rồi nguyên bộ xương, rồi ở trên là sọ, rồi xuống rồi xương sống, xương sườn, rồi trên đồng xương sườn, dưới đường xương sống mình thấy nó cũng khác nhau gì. Cho nên đó là xét mặt hiện tượng cái chữ Diệu nó sâu như vậy, có nghĩa là thấy nó như vậy nhưng mà nó có tới hai cái hình thức hiện hữu. Một là hiện tượng, hai là bản thể.

Hồi này tôi có nói với bà con, tôi với tôi hướng dẫn bà con học hai chữ phạm. Một là cái chữ Sañña giống như tiếng Tây Ban Nha đó. Tây Ban Nha nó có cái kiểu chữ đó. Chữ Sañña đây nó là concept. Mà chữ đó nhiều nghĩa lắm, concept cũng được mà idea cũng được. Là sao ta? Mọi ý tưởng, mọi kinh nghiệm về cái hiện tượng bên ngoài của thế giới, của con người, của vũ trụ thì được gọi chung là cái biết bằng khái niệm. Chữ concept ở đây mình dịch là khái niệm, idea hoặc là concept nghĩa là khái niệm. Đây là sao? Chúng ta là người Nhật, chúng ta có kiểu ăn, có kiểu uống, kiểu mặc, ăn, uống, mặc ở rất là Nhật. Nhưng mà nếu chúng ta là người Campuchia thì chúng ta có cách ăn, mặc, ở rất là Campuchia. Và chúng ta là người Việt Nam, mà Việt Nam ở dưới tỉnh vùng sâu, vùng xa biên giới biển đảo thì chúng ta có một cái cảm nhận rất là khác về cái gọi là đẹp xấu. Có đúng không? Không biết bà con ở đây có ai xuất thân vùng nông thôn không? Có biết miền Tây mình ngày xưa tết mình hay mua giấy màu dán đầy nhà đó. Nhưng mà hỏi thiệt bà con dân Phú Mỹ Hưng có dám làm đó không? Đây tôi nói hiểu không ta? Ở đây có dân Phú Mỹ Hưng, quận 7, nhà mình khoảng chừng 50, 70 tỷ mà mình mua cái giấy này nè. Cái giấy mà hình của mây gì đó Phúc Lộc Thọ rồi hình của mấy ca sĩ, nghệ sĩ, người mẫu gì đó dán đầy nhà hết thì ở dưới miền Tây mình như vậy là ghê gớm lắm. Ghê gớm lắm, sang lắm.

Nhưng mà có những người cũng là Việt Nam nhưng mà kêu họ dán vậy là họ dán không nổi. Các vị nghe kịp? vì sao vậy? Vì thế giới này đó, xét về mặt là văn hóa, văn minh thì chúng ta tùy vào cái môi trường sinh trưởng, bối cảnh giáo dục, bối cảnh xã hội, rồi tình trạng tài chánh, tình trạng học thức, kể cả tình trạng sức khỏe, quan hệ xã hội, nguyên một rổ đó cộng lại nó tạo nên một thứ mà ta gọi là nền tảng tâm thức, nền tảng cảm xúc.

Các vị nghĩ kỹ lại đi, nó tốt nghiệp đại học thì cái quan điểm của nó về các cái gam màu trong đời sống nó khác đi nhiều, nó không có dám sến xúa. Thí dụ như vậy, vì sao vậy? vì khi họ tiếp xúc nhiều với các cái văn hóa trong và ngoài nước thì tự nhiên cái họ có những cái chọn lựa cũng hơi khác khác một tí. Còn mình ít đi đứng, mà lại ít tiền, ít quan hệ, ít tiêu xài thì cái biết của mình chỉ quần quanh nhìn qua hàng xóm làm sao thì mình cứ lấy nó mình chỉnh sửa là thành ra của mình. Các vị nghe kịp không? Cho nên cái đời sống đó được gọi là đời sống của tướng tri, đời sống của kinh nghiệm, đời sống của khái niệm, đời sống của hoài ức. Tất cả những kinh nghiệm, khái niệm, hoài ức, kiến thức, tất cả những cái đó được gọi chung là Sañña. Và dĩ nhiên tôi biết tôi nói này bà con nghe hơi buồn ngủ nhưng mà tôi nghĩ rằng nếu mình có lòng đi tìm đạo thì cái bài giảng chiều

nay tôi đặc biệt tôi nói nhiều về cái chuyện tu tập Tuệ Quán, thì tôi hy vọng rằng tất cả những người mà nghe lại bài giảng chiều nay của chúng tôi dù là đạo Phật hay là đạo Chúa hay là không đạo thì chúng ta hoàn toàn có thể ngồi lại với nhau để chia sẻ một chuyện rất là đơn giản đó là ở đời có và không tùy góc nhìn, tùy cách nói.

Thứ hai, có kiểu nào thì cũng là dựa trên vô số điều kiện, vô số nhân duyên. Nhìn thấy nó đơn giản nhưng mà nó tinh tế, tinh tế, nó tinh vi, nó huyền nhiệm lắm.

Và cái thứ ba đối với người tu học thì chúng ta phải nhớ câu này. Tại sao chúng ta tìm đến với Phật Pháp? nói rộng luôn đi. Tại sao chúng ta tìm đến với những cái suy nghĩ minh triết của Hiền Thánh trong và ngoài Phật giáo? Tại sao vậy? Là bởi vì cái tư duy của Hiền Thánh, Đức Phật nói riêng và tất cả Hiền Thánh ở đời nói chung. Chính cái tư duy của các vị đó, cái tuệ giác của các vị đó khi mà mình được tiếp cận, mình được học hỏi, cái chuyện đầu tiên của mình là gì? Mình được cái lợi gì? Chuyện đầu tiên là thay đổi góc nhìn về thế giới mà thế giới này nó chính là những gì anh quan sát, anh thấy cái gì và anh cảm nhận nó ra sao, thì thế giới nó chính là cái đó. Các vị nghe kịp không?

Tôi ví dụ ngày hôm qua tôi đi từ Di Linh về thì tôi thấy trong đoàn khoảng chục người, sáng sớm sương mù như vậy có người nói ở đây ở mình chắc buồn chết. Trong khi cũng cái sương mù đó, có người nói ở đây đẹp thiệt, muốn đi săn mây không cần đi Hà Giang. Các vị thấy không? Chỉ là một biển mây thôi mà cái tâm tình, cảm xúc của mỗi người không giống nhau. Có người thấy mây gọi là buồn, có người thấy mây họ lại đặc biệt thích, cái cảm nhận đó nó rõ ràng nó đi ra từ một cái nền tảng tâm trạng và cảm xúc mà cái cội rễ của nó bắt nguồn từ rất là nhiều thứ. Từ rất rất là nhiều thứ. Cho nên là cái đó nhà Phật gọi là Sañña, có nghĩa là sao? Mỹ có một câu rất là hay nghe cho kỹ, Khoa học là chúng ta, nghệ thuật là riêng tôi (Science is we, the Art is me). Có hiểu câu này không? Khoa học là chúng ta có nghĩa là sao? Mọi người trên thế giới đều phải chấp nhận những nguyên tắc toán, lý, hóa, đúng không ta? Dầu chúng ta có là người Do Thái hay là người Eskimo hay là người Nhật, miễn là có đi học là bắt buộc hề là toán, lý, hóa là chúng ta phải học giống nhau. Cho nên khoa học là chúng ta, đúng không? Nhưng mà nghệ thuật là riêng tôi có nghĩa là sao? Kế bên các vị đó cái bức của Đôn Hoàng, cái bức đó bức nghệ thuật Đôn Hoàng phi thiên. Đối với cái dân mà Đôn Hoàng như vậy thì không có cái gì mà gọi là bậy hết. Nhưng mà trong cái nghệ thuật mà tạc tượng và điêu khắc của Việt Nam mà cái tượng đó mà đem vô chùa đó thì đuối á, mệ á mà tôi cũng không dám đem tượng này lên chánh điện luôn. Nhưng mà đối với dân Đôn Hoàng thì chuyện rất là bình thường. Và hôm nay chúng ta đi về Trung Quốc, chúng ta ghé Vân Nam, Côn Minh, chúng ta sẽ gặp họ có một cái nền hội họa rất là đặc biệt, rất là hiện đại. Mặc dù Vân Nam chỉ là một tỉnh của Trung Quốc thôi, một tỉnh cực nam của Trung Quốc chứ không có gì ghê gớm. Nó không phải là Thượng Hải, nó không phải là Bắc Kinh, nó không phải là Trùng Khánh, không phải là Thiên Tân vậy đó mà nó sở hữu một cái nền hội họa rất là hiện đại. Thì Trung Quốc có một cái lạ lắm. Thí dụ như Đôn Hoàng và Vân Nam sở hữu những cái khái niệm nghệ thuật rất là độc đáo mà ở nơi khác, nhiều nơi cũng Trung Quốc mà nhìn vào đồ mặt, các vị nghe kịp không? thì đó gọi là thế giới trên vẻ ngoài.

Nói về mặt bản thể tất cả chúng ta đều thấy giống nhau. Nhưng mà nói về mặt vô ngoài hiện tượng thì tùy vào cái căn cơ trình độ của mỗi người mà chúng ta có cảm nhận, có cái đánh giá, có nhận xét không giống nhau. Cho nên Hiền Thánh ba đời nếu có dịp gặp nhau dứt khoát không xung đột là vì sao? Vì muốn thành Thánh anh phải thấy được cái bản thể của thế giới. Mà khi mà nhìn vào cái bản thể thì bản thể chỉ có một thôi. Nhưng mà cái hiện tượng thế giới thì nó có muôn ngàn tỷ. Và thế là cứ nhìn thế giới này qua hiện tượng chúng ta dứt khoát có xung đột. Có xung đột, có mâu thuẫn, có chống trái, có kinh chống. Chắc chắn như vậy. Chúng ta không có một mẫu số chung.

Nhưng mà nếu chúng ta quan sát thế giới mà từ cái nhìn bản thể đó thì chúng ta sẽ có một mẫu số chung. Cho nên ở trong kinh Phật dạy rất rõ, ngày nào mà còn nhìn thế giới từ cái góc độ hiện tượng thì lúc đó chúng ta còn sống ở trong cái gọi là ảo tưởng, giả tưởng, hoang tưởng. Mà chữ tưởng này đó, trong tiếng Phạn gọi là Sañña. Phải vượt khỏi, phải vượt khỏi cái vô ngoài đó chúng ta thấy được cái bản thể bên trong thì lúc bấy giờ chúng ta mới sống bằng cái Pañña. Tiếng Hán gọi là Bát Nhã, rất là dễ nhớ. Thay vì sống bằng cái Sañña, tức là sống bằng cái tưởng tri, bằng kinh nghiệm, bằng kiến thức, bằng hồi ức thì bây giờ chúng ta chuyển sang chúng ta sống bằng cái

Paññā. Tức là cũng cái đó cũng chữ tựa tựa đó chỉ thay đổi chữ S là bằng chữ P thôi. Ngày xưa Saññā, bây giờ Paññā. Mà Paññā, tiếng Pali gọi là Paññā. Tiếng Sanskrit gọi là Prajñā. Tiếng Tàu âm là Bát Nhã hay là Ban Nhược. Tại vì Bát Nhã thì nó im lặng hiểu rồi tự nhiên nó yên. Còn cái thứ mà nó không hiểu đó, nó rối rắm lắm. Cho nên là tôi nhớ có một cái câu nói rất là quan trọng của ông Einstein là ông mà cha đề thuyết Tương Đối đó. Có một câu mà tôi thuyết pháp tôi nói hoài, đó là ai cũng có vấn đề để giải quyết và vấn đề chỉ có thể được giải quyết khi nó được phát hiện. Đó là cái thứ nhất.

Thứ hai chúng ta phát hiện được bao nhiêu phần trăm vấn đề thì giải pháp nó cũng có giá trị chừng ấy.

Câu thứ ba mới ghê. Chúng ta không thể giải quyết vấn đề bằng cái thứ tâm thức đã tạo ra vấn đề. Có hiểu không? Sáng nay mình gây gỗ với nhau bằng thứ tâm thức gì? Chiều nay mình muốn hòa giải gắn kết mình có nên xài cái tâm sân si hời sáng không? Hay là tâm khác. Hời sáng là tướng tri là Saññā. Chiều nay chúng ta phải là Paññā. Muốn giải quyết lục đục là phải xài cái lục hòa. Mà thường thì lục hòa thì khó mà lục đục thì nó dễ. Thì các vị không cần tôi phải minh họa và thị phạm việc đó. Đây cho nên là cái chữ Diệu ở trong nhà Phật rất là đặc biệt. Chữ đặc biệt có nghĩa là sao? Thấy nó như vậy nhưng không phải là vậy. Đó chính là nội dung của chữ Diệu.

1/ Thứ nhất thấy nó đơn giản nhưng mà cái nguồn gốc để tạo nên nó thì muôn trùng. Đó là ý nghĩa đầu tiên của chữ Diệu.

2/ Thứ hai, không cái nào là nhỏ, không cái nào là lớn vì tùy hoàn cảnh mà hạt cát to như núi và tùy hoàn cảnh ngọn núi chỉ là hạt cát. Đó là cái nghĩa thứ hai.

3/ Thứ ba, chúng ta luân hồi hay là chứng Thánh, thành Phật hoàn toàn dựa vào chính những gì mà đang nằm dưới chân của chúng ta. Đó là nghĩa thứ ba của chữ Diệu.

Con đường vào rừng cũng chính là con đường ra rừng. Con đường ra rừng cũng chính là con đường vào rừng. Vấn đề là chúng ta quay mặt, xoay lưng về đâu. Ngày xưa còn sinh tử còn phàm phu 6 Căn mắt, tai, mũi, lưỡi chúng ta chỉ thích nghe nhìn rồi sân si. Còn bây giờ học đạo, chúng ta cũng tiếp tục nghe, nhìn, ăn, uống nhưng bằng cái sự tháo gỡ. Có hiểu chữ tháo gỡ không? Không học đạo thì nghe này hơi khó nhưng mà tạm hình dung đi. Tháo gỡ là sao? luôn luôn nghe, nhìn, ăn, uống, tiếp xúc bằng một cái nhận thức rằng mọi thứ do các điều kiện mà có và đã có rồi đứt khoắc phải có lúc mất đi, bao nhiêu nhan sắc, sức khỏe, tiền bạc, uy tín, quyền lực, chức vụ phải nhờ rất là nhiều điều kiện mới có. Phải đổ mồ hôi, sôi nước mắt mới có. Nhưng mà nó có rồi, muốn nó mất chỉ trong vòng đúng ba nốt nhạc mất ngay. Bà con nào có tiền ngàn tỷ tưởng mình ngon nhưng chỉ cần buổi sáng thức dậy tay đỡ không lên, chân không nhúc nhích là xong. Đã nói pháp là phải nói thiệt là những gì chúng ta đổ mồ hôi, sôi nước mắt nó có thể thuộc về người khác trong vòng ba nốt nhạc thôi rất là dễ.

Một là mình chết, hai là mình bị liệt giường, ba là tâm thần. Có nhiều hoặc có nhiều khi là khổ quá, có nhiều người họ khổ là vì không có tiền, nhưng có người họ khổ là vì họ không có cái gan từ chối cơ hội kiếm tiền. Thế là họ không có thời gian cho riêng họ. Cho nên chiều nay tôi nói về cái chữ Diệu ở đạo Phật, chữ Diệu nó sâu sắc lắm. Có nghĩa là mình phải nhìn lại, cái có phải định nghĩa lại, cái có nê, cái không nê, cái sướng nê, cái khổ nê, cái thích nê, cái ghét nê. Tất cả những chữ này đều có vấn đề, đều là những vấn đề cực lớn.

Thí dụ tôi nói chữ CÓ và chữ CỦA, mình vất vả như trâu, như bò để mình kiếm một chữ thôi: CÓ, có nhà, có xe, có vợ, có chồng, muốn có được cái chữ có này các vị phải cực biết bao nhiêu. Và sau khi có mình mới gắn thêm chữ nữa là chữ CỦA. Chỉ có hai chữ này thôi. Nhưng mà tôi xin hứa với các vị hai chữ này nó muốn có cũng được, muốn không cũng được. Các vị có hiểu tôi nói gì không? Hiểu hả? Tôi cực biết bao nhiêu để tôi mua được chữ CÓ. Có hiểu tôi nói gì không? Tôi có một cái nhà ở Nhà Bè, rồi có cái nhà ở quận 7, có cái ở Thảo Điền, tôi có An Khánh, rồi có cái ở quận 1 mà muốn được cái chữ có này là cả vấn đề, mà hề khi mà tôi có nó, nó là của tôi, nhưng mà thật ra nó đau là đau chỗ này. Chiếc xe là của tôi chứ có đâu giờ là tôi là của chiếc xe đúng không ta? Chiếc xe là của tôi, nhưng mà tôi bị cái gì? Chiếc xe nó không buồn mà chiếc xe nó bị cái gì thì tôi buồn, như vậy thì ai? Cái nào của cái nào, hả? Cái nào của cái nào? sao không gan mà ngồi mà tự trả lời mình đi. Xe bị gì, nhà bị gì là đứa nào buồn? Chủ buồn hay là cái đó nó buồn? Mình buồn, chứ tôi chưa nghe cái miếng đất nào khóc khi ông chủ ở tù. Tôi chưa nghe nói. Miếng đất đó nó bị vỡ ông

nước thì tôi có nghe nói. Nhưng vỡ ống nước không hề có nghĩa là khóc, chưa bao giờ. Cho nên mình tự gạt mình, mình huyền hoặc lấy mình, mình tưởng mình ghê gớm như không, cả một đời tự huyền hoặc, tự lừa dối. Làm bao nhiêu chuyện như trâu, như ngựa để có được chữ có và chữ của. Nhưng nghĩ lại đĩa nào có, đĩa nào của, xe của mình hay là mình của xe? Cái chữ huyền diệu của chữ Diệu là nằm chỗ đó. Cho nên nếu ai hỏi tôi đi ngang đây mà hỏi tôi Diệu Tướng là gì thì tôi nói đó chữ Diệu là phải hiểu như vậy nó mới đã. Tại sao đã? Tại vì hiểu như vậy để sống đời vui hơn. Đức Phật dạy rất là rõ, muốn thành Thánh con phải thấy sự thật. Tại sao vậy? Vì chỉ khi con thấy sự thật con mới hết khổ. Tại sao vậy? Nghe.

Một, muốn thành Thánh thì con phải thấy sự thật. Chỉ có thấy sự thật thì con mới hết khổ. Mà tại sao thấy sự thật mà con hết khổ? Tại sao? Một chuyện rất là tiểu học, rất là sơ đẳng, ai cũng hiểu được tại sao. Một, khi con không thấy được mọi thứ nó là giả, có đó rồi mất đó. Con đổ mồ hôi, con sôi nước mắt, con đem cả cuộc đời ra, đi kiếm tìm nó. Tới hồi con có được rồi đó. Khi mà con có cái thích mà muốn đi tìm nó là khổ. Mà tìm được rồi con không giữ được thì con cũng khổ. Mà hề có cái thích là phải có cái ghét. Khi thích cái gì mình sẽ ghét cái ngược lại luôn luôn. Đó là luật của vũ trụ. Khi ta thích cái gì ta sẽ ghét cái ngược lại. Và khi ghét cái gì ta sẽ thích cái ngược lại. Thích mát mẻ thì ghét nóng nực. Thích ấm cúng thì ghét lạnh lẽo. Mà hề có thích, có ghét thì dứt khoát phải đau khổ. Là vì sao? Là vì tất cả chúng ta, tất cả chúng ta từ ông vua cho đến ăn mày, chúng ta tránh được bao nhiêu phần trăm cái mình ghét và có được bao nhiêu phần trăm cái mình thích. Các vị tự hỏi lòng coi. Và chưa kể cái này mới ghê. Giả định mình có 100 cái mình thích, sau khi mình thỏa mãn hết rồi, cái thích 100 nó có ngừng lại không? nó sẽ lòi ra 300 cái thích khác. Tôi biết chắc cái chuyện đó, biết chắc luôn. Cái lòng phàm mà, mình giả sử mình được thỏa mãn 100% những cái gì mình mơ ước từ bé đến giờ. Sau khi thỏa mãn xong thì ngay trong tích tắc đó mình mèn liếc qua cái 101. Không biết có ai tin chuyện đó không? Quý vị mà lắc đầu tôi quỳ tôi lạy các vị liền. Tại vì bản thân tôi chưa được như thế. Tôi thỏa mãn 100% rồi nhưng mà vừa cái 100% mà nó vừa gọi là lọt vô tay tôi rồi là tôi liếc bằng cái 101 liền. Không thể nào, không thể nào mà mình thỏa mãn.

Cho nên Phật dạy con phải thấy sự thật thì con mới được an lạc. Tại sao vậy? Vì con phải thấy được sự thật con mới bớt thích và hề bớt thích là con bớt ghét. Mà bớt thích, bớt ghét thì dứt khoát là con bớt khổ. Là vì sao? Là vì có thích mà không được là khổ, ghét mà không tránh được là khổ. Cho nên ngày chưa biết đạo ta chỉ biết như em bé vậy đó. Kể cả chúng ta có cái bằng tiến sĩ chúng ta vẫn suy nghĩ như em bé trong mắt của Đức Phật. Là vì sao? Là vì chúng ta nghĩ rằng hạnh phúc nó đến từ cái việc mình có cái gì đó. Nhưng mà Đức Phật nói không. Hạnh phúc nó đến từ hai nguồn. Có cái gì đó và không có cái gì đó, chứ không phải từ một nguồn. Hồi đó giờ mình cứ tưởng là muốn sung sướng là phải có, không. Cái hạnh phúc nó còn đến từ cái nguồn thứ hai nữa là nguồn không. Mà tôi xin thề độc rằng tất cả các đại gia đều cứ tập trung lo cái chuyện có không, chứ họ quên cái chuyện là không. Tôi nói có hiểu không ta? Hạnh phúc đến từ hai nguồn. Một là có cái gì nhưng có cái nguồn hai mới ghê. Nó đến từ cái chuyện không có gì. Nó từ đến từ cái nguồn đó nữa, chứ không phải là hạnh phúc đến từ một nguồn là có. Nghĩ như vậy là rất là ngây thơ và hồn nhiên, hạnh phúc nó đến từ hai nguồn, tôi nhắc lại có và không có cái gì đó.

- Có cái gì đó là gì ta? nhan sắc, sức khỏe, tiền bạc, quyền lực, quan hệ xã hội và chức vụ, đó là có.
- Nhưng mà không là gì ta? không bệnh, không thù oán, không lán cán pháp lý tụng đình, rồi không gì nữa? không stress, không có trục trặc, trục trặc trong gia đạo.

Có nhiều người họ kiếm tiền dễ như trở bàn tay mà gia đạo của họ nó như cái hũ mắm các vị có tin chuyện đó không? mà các vị nào lắc đầu đó thì tôi xin chúc mừng quý vị là thần tiên giáng thế, tiên cô mắc đoạ, chứ không bao giờ mà có chuyện đó có, nhiều cái tay mình đi ngang cái nhà của nó bạc tỷ mình hâm mộ lắm, tới hồi mình biết được ở trong nó như cái đồng sinh vậy đó, thì thật ra người giàu nó khác người nghèo chỗ nào? nó khác chỗ có tiền thôi. Chứ còn nó cũng con người mà, nó cũng sân si, rồi nó cũng đa cảm, đa tình, đa tật, đa mang cũng nạn tai, nó cũng tánh hư tật xấu y như người nghèo, chẳng qua trước mắt nó có tiền thì nó khéo phủ lấp, che đậy, mình thấy họ sang. Đức Phật dạy rất rõ ba chuyện.

- Thứ nhất tất cả mọi thứ ở đời đẹp xấu, sướng khổ, thích ghét, đều do vô số điều kiện mà có. Không có cái gì mà ngẫu nhiên trên trời nó rớt cái đùng xuống, chuyện đó không có. Đó gọi là Diệu Hữu.

- Cái thứ hai, những cái gì mình thích ghét đều là ảo. Là vì sao? Là vì cái mình thích chưa chắc người khác thích. Cái làm mình khổ nó làm cho thằng khác thấy sướng. Có không ta? Mình lý dị nhưng mà thằng khác nó lượm về nó hạnh phúc.

Ra đường nhặt một cành hoa.

Đem về ấp ủ mới ta cũ người.

Cho nên cái chuyện thứ nhất sướng khổ, thích ghét là do vô số điều kiện mà có, chứ không phải ngẫu nhiên mà có và những điều kiện ấy chỉ cần trục trặc một tí thôi nguyên cái lâu đài tình ái của mình là nó sụp ngay đấy. Thứ hai, những gì mình thấy thích ghét, đẹp xấu, sướng khổ hoàn toàn là ảo. Là vì sao? Vì cũng cái vật đó mà nay mình thích, mai mình không. Nay mình không, mai mình thích. Trong điều kiện hoàn cảnh này mình thích nhưng trong điều kiện bối cảnh môi trường khác mình không thích. Rồi cái gì nữa? Thằng này thích, thằng kia không thích. Rồi cái gì nữa? Trong cái tình trạng tâm sinh lý như thế nào mình thấy thích mà trong tình trạng tâm sinh lý nào mình không thấy thích.

Cho nên người Tàu họ nói 60 đừng trồng cây, 70 đừng may áo. Là vì sao? Là vì 60 trồng cây đũa khác ăn mình đâu có ăn. 70 đừng may áo là vì sao? Có thời gian để lấy áo không? Thường là lấy áo quan, mà 70 mặc áo mới ai đẹp, đẹp với ai? Cho nên cái câu đó nghe nó rất là ích kỷ nhưng mà nó gọi cho mình một chuyện là hãy luôn luôn ý thức được cái bản chất cuộc đời là hư ảo.

Một là do mỗi một cái có mặt ở trên đời này nó rất nhiều cái điều kiện mà chỉ cần một trong số vô số những điều kiện đó nó trục trặc là hạnh phúc không có. Mà hễ hạnh phúc không có thì lập tức đau khổ xuất hiện. Đó là cái thứ nhất. Cái thứ hai, những cái thứ mà mình gọi là sướng khổ, thích ghét hoàn toàn là ảo. Là bởi vì tùy tâm lý cá nhân, rồi gì nữa? tùy môi trường, hoàn cảnh, điều kiện, bối cảnh mà chúng ta thích hay ghét.

Và cái thứ ba mới ghê. Cái thứ ba mới là nản. Cái gì có sanh thì có diệt. Hễ có mặt ở đời thì phải có lúc mất đi. Đây là một sự thật. Mà đa phần những người không biết Phật pháp trên 18 tuổi, ai cũng biết nhưng không để ý. Niệm câu này là theo tôi. Tôi chịu trách nhiệm câu nói này hay hơn niệm Phật. Đó là luôn luôn niệm thế này. Có rồi phải mất, sanh rồi phải diệt.

Ông Voltaire của Pháp ông nói thế này. Đừng khóc khi một ông già chết, mà hãy khóc khi một đứa trẻ chào đời. Bởi vì nó chào đời là dứt khoát nó phải già và dứt khoát nó phải chết. Nhưng mà cái vụ mà đứa bé nó chào đời nó không phải là chuyện tất yếu, tất nhiên có nghe kíp không? Đó.

Cho nên chính vì không biết đạo cho nên là mình cứ thấy ai chết mình cũng nghĩ còn lâu lắm mới tới mình. Tôi đi tụng cho Phật tử, tôi chuyên môn suy nghĩ vậy không? Từ hồi tôi trẻ mà tôi gặp cái đám mà cái ông đó ông già, tôi nói già chết phải rồi. Nhưng mà năm 2016 tôi đi mổ thận, tôi mới biết vô trong đó tuổi nào cũng nhập viện được hết và tuổi nào cũng có thể chết được hết.

Và Kinh nói hầu hết chúng sanh, hầu hết, hầu hết chúng sinh điều chết khổ là vì sao? Ngoài cái đau đớn thể xác nó còn có cái chết gọi là thâm thảm về tinh thần. Một là sợ hãi quãng đường trước mặt, hai là nuối tiếc những thứ bỏ lại. Chết hôn mê thì thôi không nói. Còn nếu mà chết tỉnh, một là đau đớn, quằn quại, thứ hai là kinh hoàng trước cái quãng đời trước mắt, không biết mình sẽ đi về đâu trong vũ trụ mênh mông tối thui này, thờ không được, thấy rơi vào một vùng tối chung quanh bà con kêu la um sùm chứ còn mình thì lúc đó đâu có biết gì nữa, chỉ trừ trường hợp rất là đặc biệt như có ông chủ tiệm tạp hóa, ông đang thôi thóp thì ông mới nhìn ra, ông hỏi má tui nó đâu? Nói, tôi nè ông, tôi nè ông, rồi thằng, ba thằng tư nói con nè ba, con nè ba, rồi mấy con dâu nói con nè ba, con nè ba, rồi hỏi cháu nội, cháu ngoại, con nè ngoại, con nè nội, ông hỏi đứa nào coi tiệm, rồi ông đi luôn, giờ đó còn đứa nào coi tiệm nữa, tại vì ông thấy là nguyên cái gia đình mà coi cái tiệm tạp hóa là nó đã vô đây hết rồi. Cho nên là tới cái lúc đó là ông...đổi với ông cái chuyện mà nó không quan trọng, mà nó quan trọng là đứa nào có tiệm, phải không? thì ở đây cũng vậy. Cái đó tôi nói cho đùa cho vui, thật ra đó, đa phần là phải nói là hầu hết chúng ta khi mà không sống bằng một cái ý niệm tỉnh thức, không hiểu được cái chữ Diệu.

Chữ Diệu trong đời sống, nãy tôi nói hoài các vị còn nhớ không? chữ Diệu đây có nghĩa là gì? Là huyền nhiệm. Cái chuyện mà mình có mặt trên đời này nó cũng là một sự huyền nhiệm. Sự vắng mặt của cái gì đó nó cũng là huyền nhiệm. Là vì sao? Là vì cái điều kiện cấu tạo nên thế giới nó có vô số. Nhưng mà nói gọn có bốn thôi.

- Do cái này có mà cái kia có.

- Do cái này không mà cái kia không.
- Do cái này không mà cái kia có.
- Rồi do cái này có mà cái kia không?

Chỉ do cái có và không. Chỉ từ hai cái thứ, chỉ vì có cái gì đó và không có cái gì đó nó làm nên vũ trụ. Bây giờ hiểu chưa ta? Chỉ vì nó, ai mà có học về sinh học chỉ cần một cái mầm nhỏ xíu bằng hột mè, nhỏ hơn hột mè. Chỉ từ một cái mầm sống đó nó trở thành cái đại họa cho vũ trụ. Cho nên thế giới này muốn nói lớn là lớn mà nhỏ là nhỏ. Là vì sao? Cung A phòng của Tần Thủy Hoàng bị Hạng Vũ đốt cháy trong 3 tháng. Nó lớn như vậy, nó tiêu tốn nhân lực và vật lực ghê gớm như vậy. Và cuối cùng chỉ cần một ngọn lửa là xong. Học viện Na Lan Đà của Ấn Độ phải cháy 3 tháng. Lúc đó là có 15.000 tăng sinh và 3000 giáo sư ở đó tàn sát, tụi Hồi giáo. Rồi thì sao? Cũng đi vào bóng đêm của lịch sử. Và chúng ta tuyệt đối có thể nói với nhau rằng lịch sử của nhân loại chính là lịch sử của những trận hỏa hoạn có đúng không ta? Cứ triều đại trước bị cháy rụi cái triều đại sau mọc lên trên cái đồng tro tàn ấy.

Mình thấy là nhà Hạ, nhà Thương, nhà Chu, Hán, Đường, Tống, Nguyên, Minh, Thanh của Trung Quốc. Bên mình là Đinh, Lê, Lý, Trần đúng không? Thì cứ cái triều đại trước nó rụi cái triều đại sau mọc lên trên cái đồng tro tàn đó. Và tất cả những nền văn hóa, văn minh của nhân loại cũng thấy đều được khai sinh trên cái sự điều tàn của cái trước. Cái trước tiếp nối cái sau là theo cái nguyên tắc đó, trên nguyên tắc đó thôi.

Cho nên là cái này có, cái kia có dễ hiểu, cái này không cái kia không cũng dễ hiểu. Nhưng mà cái thứ ba, thứ tư do cái này không mà cái kia có. Hoặc là vì cái này có mà cái kia không, học như vậy để thấy rằng có không chỉ là một cái trò đùa của vũ trụ và toàn bộ cái chữ trò đùa đó gom gọn vô còn một chữ đó là chữ Diệu, kỳ diệu, nó không phải đơn giản như mình nghĩ, tôi có cái nhà là không phải, chưa đủ.

Hôm qua tôi mới giảng ở Nha Trang, giảng ở chùa chứ, tôi có kể cái anh đó anh bị tai nạn xe cộ, tai nạn nát cái chân rồi một người hiến xác cho anh cái chân, thì gần vô thì anh thấy đi cũng được, nhưng mà buổi tối bữa đó đi làm về trễ khoảng 11, 12 giờ, anh đi tắm, lúc anh đi tắm, anh đang tắm thì tự nhiên anh hết hồn, anh mặc vội áo quần anh chạy lên chùa kiếm sư phụ là thiền sư, anh nói sư phụ ơi con khổ quá, con bây giờ con chỉ tắm ngày chứ tắm đêm con tắm không có được, sư phụ hỏi tại sao? thì cứ nức là tắm, nói không tắm đêm ở trong nhà tắm có mình mà con thấy hai cái chân một cái của con, cái của thằng chết rồi, con thấy ớn quá. Thì sư phụ nói con chỉ sư phụ coi cái nào của con, cái này cái bên trái này của con, còn cái bên đây là của cái thằng kia, sư phụ nói rồi còn cái bị mất là của ai? nó của con, ủa nếu của con làm sao nó bị mất, hiểu không? nếu của con thì con làm chủ được nó mà, cho nên cái bị mất nó cũng không phải là của con, và cái mà con đang xài cũng không phải là của thằng kia, hiểu không, bây giờ hiểu chưa ta? nó quan trọng là chỗ đó. Có nghĩa là khi mình không hiểu Phật pháp mình mới thấy rằng có ta, có người. Tôi biết tôi nói cái này nhiều bà con không có đồng ý. Bà con nói vậy chứ làm sao mà tôi một sớm một chiều mà tôi chấp nhận cái sự thật đó, thì tôi nói thiệt với bà con. Bà con muốn đẹp, bà con muốn khỏe thì bà con còn phải tập thể dục nhiều ngày, nói gì là cái nhận thức tâm linh cũng phải tập, chứ làm sao Phật pháp nghe ngày, buổi bèn đắc đạo hào quang nó xẹt như hàn gió đá là cái chuyện đó không có. Trừ phi mua xi măng về làm tòa sen tự chế để thành Phật tự phát thì cái đó tôi không ý kiến, chứ nếu mà Phật xịn, hào quang xịn thì phải tiền nào của nấy. Trời ơi giáo lý không chịu học, tự nhiên cái Diệu Tướng Am mời về để nghe có buổi, bước ra bay như chim không vướng dây điện là không có, tôi không có tin cái đó, nói chuyện đó không có, làm sao có chuyện đó.

Cho nên cái chữ Diệu nằm ngay chỗ đó. Diệu nằm ở chỗ là có và không phải xét lại, sướng và khổ phải xét lại, thích và ghét phải xét lại. Cái đơn giản nhất cũng là cái rắc rối nhất, mà cái rắc rối nhất cũng là cái đơn giản nhất. Kể từ bây giờ sau khi ra khỏi Diệu Tướng Am bà con nhớ văng vẳng trong đầu Diệu có nghĩa là gì? Là huyền nhiệm. Cái gì cũng đáng để chúng ta nâng nó lên thành một đề tài tư duy thì như vậy không phải Diệu chứ còn cái gì nữa. Nó không có đơn giản, nó không có tầm thường, nó không có cạn cợt như mình nghĩ, trên đời này không có cái gì cạn tại cái đầu mình nó cạn. Không có gì cạn chỉ vì mình không được sâu. Không có gì tầm thường là chỉ vì mình chưa được vĩ đại. Trong mắt của những nhà khoa học trái táo rơi, một cái bồn nước, một cái tia chớp trên trời đều là những vấn đề khoa học. Trong cái nhận thức của Bồ Tát trước khi thành Phật,

Ngài chỉ nhìn nước chảy, nhìn lá rơi nghe gió thổi là Ngài đã thấy ra bao nhiêu cái điều huyền nhiệm của vũ trụ. Vũ trụ này không có chuyện gì là nhỏ hết. Không có gì là nhỏ hết. Tất cả những giọt nước mắt và nụ cười trong đời của các vị, các vị về nghĩ kỹ lại coi nó đều bắt đầu từ những chuyện rất là nhỏ. Có đúng không?

Thí dụ như bây giờ cuộc hôn nhân mình nó bắt đầu đâu phải từ bắt đầu từ cái ghê gớm, về nghĩ kỹ ra coi. Cho nên là không có gì là nhỏ và cũng không có gì là lớn. Muốn mất thì nó lớn như núi nó cũng mất mà muốn nó nhỏ thì nó bèn nhỏ xíu. Tin tôi đi. Điều đó có nghĩa là tùy nhận thức của mình. Tất cả đều là sự tổng hòa của rất nhiều thứ. Ở đây ai có học về sinh vật thì biết, để gọi là một sợi tóc đó không có cái gì làm một.

Tôi ví dụ tôi nói này mấy vị đại gia nghe sốc lắm. Mình đang bỏ ra bạc tỷ mình mua sừng tê giác về mình làm thuốc có không? Cái đó có phải hàng lậu, hàng cấm không ta? mà sừng tê giác thì bỏ đâu không biết nhưng mà chuyện đầu tiên là có khả năng ở tù và tốn bạc tỷ. Nhưng mà bà con nghe cái này bà con mới thấy đau nè. Cái hóa chất chủ yếu của sừng tê giác là keratin, mà keratin nó cũng là tóc của mình đó. Cho nên bà con mà không có tiền mua sừng tê giác, bà con kiếm sừng trâu uống y chang vậy, bởi vì nó chỉ là keratin không có gì ghê hết, không có gì ghê gớm hết. Cho nên mình không biết, mình thấy nó lớn chuyện, nhưng mà biết rồi cho nên tôi nói là một sợi tóc nó là một cái sự tổng hòa, một cái chỗ gặp gỡ của rất là nhiều cái thứ hóa chất. Một giọt nước mắt, một giọt máu cũng vậy và nguyên cái con người mấy chục kg của mình nó cũng vậy. Nó cũng là chỗ gặp gỡ của rất là nhiều thứ. Cho nên chúng ta, bản thân chúng ta là United States có nghĩa là chỗ gặp gỡ của rất là nhiều thứ lặt vặt, thứ rời rạc mà do không hiểu cái đó, cho nên mình mới có hiểu lầm là có một cái tôi to đùng. Đứa nào đụng tới cục này là đụng tới tôi, mà đụng tới tôi thì là nó xong đời với tôi. Nó đụng tới tôi nó đừng hỏi vì sao nước biển mặn. Nhưng mà thật ra mình quên một chuyện chỉ cần tắt thở một cái thì cái này đem liệng xuống cống mình không có phản ứng. Có đồng ý không? Các vị có tin chuyện đó không? Thí dụ như mình đại gia, thì gia đình mình đương nhiên là tổ chức đám tang rất là lớn đúng không? Nhưng giả định mình là đại gia mà mình chết bờ, chết bụi thì cái người mà không biết mình là ai họ sẽ làm gì với cái xác của mình. Có hiểu tôi nói không? Cho nên hồi mình sống mình thấy mình rất là quan trọng. Mình đi mình làm rằng mình gắn sứ mình lựa cái chỗ nha khoa mà nổi tiếng nhất Sài Gòn, thậm chí mình qua Singapore, qua Thái, rồi mình đi nổi tóc, rồi mình đi cắt tóc, rồi mắt kiếng cũng phải mắt kiếng kiểu gì, rồi giày dép tùm lum hết, chứ tới hồi mà mình chết rồi đó nhìn cái xác nó ón muốn chết và cái kẻ nào mà mình thương bằng trời, mình yêu bằng trời, nhớ thương bằng trời, mình tương tư bằng trời, chỉ cần mà nó tắt thở 15 phút đầy vô phòng vắng kêu mình ngồi đó giữ mình cũng hơi ngại. Cho nên là mình thấy đời nó bạc lắm, rất là bạc. Và dĩ nhiên trong những bài giảng như thế này tôi nói ra nhiều chuyện làm cho con bị sốc, nhưng mà bắt buộc phải nói cái chữ Diệu ở đây nghĩa là gì? Cái gì trong đời này cũng là con đường sanh tử và cái gì trên đời này cũng là con đường giải thoát. Đó là chuyện thứ nhất. Chuyện thứ hai ngay từ bây giờ chưa bao giờ là trễ cho con đường giải thoát. Ngay bây giờ, Mỹ có một câu rất là hay, có hai thời điểm tốt nhất để trồng một cây táo. Một là 10 năm trước, hai là ngay bây giờ. Cho nên ở đây không ai nên nghĩ rằng mình đã biết đạo quá trễ, sai, không có trễ. Thời điểm tốt nhất để trồng cây táo là nhiều năm trước hoặc là ngay bây giờ. Bởi vì nếu mà ngay bây giờ mình không sống bằng tỉnh thức, không sống bằng cái sự buông bỏ thì cái ngày mà họ ò e, ò e đó là mình rất là run. Sợ lắm quý vị, sợ lắm.

Cho nên là chúng ta nhớ công thức này. Chỉ có khả năng sống tốt thì mới chết tốt. Thứ hai, chỉ có khả năng dám buông thì cái hành trình cuối đời nó mới nhẹ. Cái câu đó rất là toán. Dám buông thì tự nhiên nó nhẹ đúng không ta? Rồi, nếu tự xét mình không có khả năng buông, thì ngay bây giờ hạn chế những cái thứ khó buông. Hạn chế sở hữu những thứ khó buông. Câu này đúng không? mình thấy khả năng mình buông rất là khó, thì ngay bây giờ hạn chế sở hữu những thứ khó buông. Thí dụ như người ta nói sau 50 đừng chơi cổ vật đàn ông, Đàn bà sau 50 đừng sưu tập hộp xoàn. Bởi vì sau 50 đó là mình mua toàn là lừa khác nó xài không, tin tôi đi, tùy bà con. Bà con nghĩ tôi là một tu sĩ thì tôi kêu gọi bà con buông. Nhưng mà không, cả bản thân chúng tôi và ai cũng vậy muốn có một cái sự ra đi nhẹ nhàng. Về suy nghĩ kỹ có đúng không? Ông là ai? Kệ ông, ông có làm đúng những lời ông nói hay không kệ ông. Nhưng mình nghĩ kỹ, muốn đi nhẹ nhàng thì phải tự giải quyết cái đầu mình trước. Cái đầu nó quan trọng, cái đầu nó buông thì tay nó mới chịu buông. Chứ còn tôi

sợ nhất cái mà nằm ở trong bệnh viện nó ngáp ngáp hoặc là bị xe ngoài đường mà nhớ lại 100 cuốn sổ đỏ đó là làm sao mà đi. Làm sao mà đi? Cho nên chữ Diệu ở đây có nghĩa là gì? là nghe cho kỹ, không có gì tuyệt đối lớn, không có gì tuyệt đối nhỏ.

Và Ngài A Nan Ngài nói, từng thứ trong vũ trụ này từ cái lớn nhất đến cái nhỏ nhất chỉ trở nên huyền diệu khi nó được nhận thức và trở thành con đường giải thoát. Có người hỏi Ngài A Nan trên đời này, Ngài A Nan ở gần Phật nghe nhiều, thấy nhiều, học nhiều thì cái gì trên đời này đáng nghe, đáng xem, đáng nhìn, đáng tiếp xúc nhất.

Ngài A Nan Ngài nói sự huyền nhiệm nó nằm trong từng hạt cát, từng hạt bụi, từng giọt lệ, từng chiếc lá. Bất cứ cái gì mà mình nhìn nó mà mình lòng được giải thoát, mình nhìn nó mà mình ngộ ra cái con đường giải thoát thì cái đó được xem là cái vật thiêng liêng nhất cuộc đời. Có hiểu tôi nói gì không?

Thí dụ như mấy cái tay mà giỏi kiếm tiền. Có nhiều người họ khởi nghiệp từ gánh ve chai, đồng nát, đồng giấy báo cũ. Có ông khởi nghiệp từ cái gánh tàu phở. Tàu phở tức là tàu hũ. Gánh chè. Có ông thì ông khởi nghiệp bằng cách là bung bê ở một cái tiệm tài ký gì trong chợ lớn đó. Rồi chủ thương, rồi học nghề sao anh mở tiệm giò trở thành đại gia, thí dụ như vậy, thì có nghĩa là trên đời này không có cái nghề nào là tầm thường, không có cái nghề nào không thể là cái điểm khởi nghiệp tuyệt đối, không, ăn thua mình có cái đầu hay không. Và sinh tử giải thoát nó nằm ngay cái chỗ nhận thức, nằm ngay chỗ nhận thức thôi. Mình thương, mình ghét một người cũng từ cái nhận thức, buồn, nể một người, một vật cũng là từ cái nhận thức. Chỉ vì vậy, cho nên đó là chữ Diệu.

Hỏi:

Sư hay giảng là một đời người thì sẽ có, mình chia làm ba giai đoạn. Vậy thì ở đây thì có một số người biết đạo từ những giai đoạn rất là sớm. Có người thì ở giai đoạn thứ hai và có người ở giai đoạn gần cuối đời thứ ba. Vậy thì Sư có lời khuyên gì cho từng giai đoạn mà biết đạo thì mình nên làm gì?

Đáp:

Các vị đồng ý với tôi mình tu là mình tu Tâm đúng không? Chứ còn cái thân xác mình thì mình giữ cho nó đừng có bệnh thôi. Chứ còn cái chánh, cái chủ yếu là mình tu Tâm phải không ta? Nói tu là tu Tâm chứ còn cái tướng mình thì giữ sao cho nó đừng có bệnh, giữ sao cho nó vệ sinh chứ cái quan trọng tu Tâm. Nếu mà nói rằng cái công phu tu hành của mình là Tâm thì tôi xin nói rõ, cái chữ cơ địa nó có hai trường hợp là cái cơ địa sinh học là cái tẩm thân mình, nhưng mà còn cái cơ địa tâm lý nữa, cho nên là cái đạo hữu này, là đạo hữu Phước này nói là cho lời khuyên là tôi nói thiệt ở đây ai có học ngành y, ngành dược thì biết mỗi bệnh nhân có một cơ địa khác nhau làm sao có một cái bài học, một có một cái bài thuốc, một cái liệu trình giống nhau được. Cái bà này bà bị tiểu đường mà có kiêm nhiệm sỏi thận. Còn bà kia tiểu đường mà bệnh bao tử, bà này tiểu đường mà bị sạn mật, bà này tiểu đường mà máu thấp, bà kia tiểu đường mà máu cao. Nghe kịp không?

Làm sao mà có cái bài học chung được.

Cho nên nội dung giáo pháp chỉ là không làm ác, làm lành và giữ Tâm trong sạch. Nhưng kinh điển thì có tới tám muôn bốn ngàn pháp môn là vì sao? Là vì căn cơ của chúng sanh là thiên hình vạn trạng.